Kiskunsági Nemzeti Park

Két víz köze

- Naprózsa Ház a homokon
- Klímaváltozás a homokbuckákon
- Technikai sportok a természetben

Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság hírlevele · 2018. tavasz

ELŐSZÓ

A természetszerető emberek talán soha nem olyan türelmetlenek, mint mikor azt várják, újjáéledjen a természet, beinduljon a tavaszi madárvonulás. Különösen olyan március esetén, mint az idei, mintha sosem akarna továbbállni a tél. Amikor hazaérkező gólyáink a havas fészküket kénytelenek tatarozni, és izgulhatunk a túl korán visszajött fecskékért, vajon túlélik-e a hideg miatti táplálékhiányt?
A tavasz több szempontból is megújulást hoz a fülöpházi buckásokon. Az ide érkező kirándulókat mostantól egy új információs pont is várja, amely a területre tervezett túrák kezdőpontja, csoportos programok és rendezvények helyszíne lesz a jövőben. A Naprózsa Erdei Iskola mellett felépült Naprózsa Ház számos programlehetőséggel és foglalkozásokkal várja a csoportokat.
Ebben a lapszámunkban olvashatnak egy cikket az MTA Ökológiai Kutatóközpont két munkatársának tollából. Talán többen még nem hallottak róla, hogy világviszonylatban is újszerű kísérlet folyik a homokbuckák között már évek óta. Célja, hogy modellezzék a klímaváltozás lehetséges, hazánkra gyakorolt hosszú távú hatásait.
Ha már jó idő, előkerülnek nem csak a túrabakancsok, de a kerékpárok, motorok, kvadok is. Mielőtt nyeregbe pattanunk, érdemes átgondolni az útvonalunkat, hogy ne okozzunk kárt a természetben. Ki gondolná, hogy természetkárosítás lehet, ha egy látszólag „sima" gyepen végigmotorozunk? Az invazív, szinte kiirthatatlan idegenhonos növények magjai pedig csak a lehetőségre várnak, hogy megvessék a lábukat a gumiabroncsoktól feltört helyeken. A helyi természetvédelmi őrkerület-vezető nem csak ennek veszélyeire figyelmeztet cikkében, de remek kirándulástippeket és tanácsokat is ad, hogy akár szakvezető nélkül is felfedezhessük a buckavidék titkait, a szikes tavak világát és az európai szinten is egyedülálló mozgó homokbuckákat.
Érdemes böngészni a Programajánlót is, hiszen alig tudtuk bezsúfolni, annyi szakvezetéses túrához lehet csatlakozni a tavaszi hónapokban. Elő hát a bakancsokkal és a távcsövekkel, induljon az év legnyüzsgőbb időszaka a Kiskunsági Nemzeti Parkban!

Tartalom

3 Rövid hírek
4 Naprózsa Ház a homokon
8 Klímaváltozás a homokbuckákon
10 Technikai sportok a természetben
11 Bővült a Kiskunsági Nemzeti Parki Termék védjeggyel rendelkezők köre
12 A Kiskunsági Nemzeti Park Alapítvány tevékenysége 2017-ben
13 Kirándulástippek Pálszabó Ferenc ajánlásával
14 Programajánló

Kövessen minket a Facebook-on: www.facebook.com/KiskunsagiNemzetiPark
Impresszum
Kiadja: Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság • **Felelős kiadó**: Ugró Sándor igazgató • **Szerkesztő**: Kiss Mónika • **Grafika**: Szűcs Ferenc
Címlapfotó: Konyhás István
Fotók: Albert András, Aradi Eszter, Bajomi Bálint, Horváth Tibor, Kalotás Zsolt, Kiss Imre, Kiss Mónika, KNP archívum, Komáromi Attila, Konyhás István, Kolon-tavi Archívum, Kovács Sándor, Krnács György, Kröel-Dulay György, Lelleiné Kovács Eszter, Péchy Tamás, Puskás József, Vajda Zoltán, Young&Partners

Elérhetőségeink: Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság • 6000 Kecskemét, Liszt F. u. 19.,
Telefon: +36 76/482-611, Fax: +36 76/481-074 • **E-mail**: titkarsag@knp.hu, www.knp.hu

Készült a KEHOP-4.1.0-15-2016-00036, „Naprózsa Ház a homokon" című pályázat finanszírozásával.

HOL TELELTEK A KISKUNSÁGI KANALASGÉMEK?

Igazgatóságunk koordinálja a kanalasgémek színes gyűrűs jelölését Magyarországon. Ebben a téli szezonban számos, a Kiskunságban gyűrűzött kanalasgémet figyeltek meg a telelőhelyeken a madarászok. Legtöbbjüket a várakozásoknak megfelelően a Földközi-tenger medencéjének középső részén azonosították: Tunéziában, Olaszországban, Líbiában és Algériában. Az utóbbi években egyre gyakoribb, hogy a kanalasgémek áttelelnek a Kárpát-medencében is. 2017/18 telén három hazai jelölésű példányt Horvátországban, Eszéktől nem messze figyeltek meg januárban. A Szaharától délre fekvő területekről ritkán futnak be hírek telelő kanalasgémekről, ezért különösen érdekes ez a Szudánból jött megfigyelés: a fővárostól, Kartúmtól délre, a Fehér-Nílus melletti vizes élőhelyeken egy 2013-ban a szegedi Fehér-tavon fiókaként jelölt egyed azonosítóját olvasta le egy tunéziai ornitológus.

Fotó: Puskás József

NÖVELJÜK A RÁKOSI VIPERÁK ÉLŐHELYÉT BUGACON

A kihalással veszélyeztetett, kisméretű, gyengemérgű kígyófajunk, a rákosi vipera jelenleg két élőhelyen van jelen Bugacon: Bugac nagypusztán és az egykori katonai lőtér területén. A két terület között húzódó 20 hektáros, idegenhonos fajokból álló erdősáv eddig megakadályozta, hogy a két populáció keveredjen egymással. A „Kiemelten fontos, gyepekhez kötődő állatfajok megőrzése a Pannon-régióban Magyarországon és Szerbiában" című Interreg-IPA Magyarország-Szerbia pályázat keretében indult új projektünkben kapcsolatot teremtünk a két vipera populáció között, és ezáltal megnöveljük az élőhelyüket is. A már letermelt akácos-fenyves erdőt kituskózzuk, a lőtér közelsége miatt lőszermentesítjük, eltávolítjuk a fenyőtű avart, majd a területet helyben gyűjtött fűmaggal felülvetjük, ezzel is elősegítve a gyep regenerációját.

Fotó: Péchy Tamás

TÚZOKÜNNEP BÖSZTÖRPUSZTÁN

Minden évben megrendezzük április elején a Túzokünnep elnevezésű családi rendezvényünket, ahol színes programokkal várunk mindenkit, aki hozzánk hasonlóan rajong a túzokokért!

Idén április 7-én, 10.00 órától várjuk az érdeklődőket Kunszentmiklós mellett, Bösztörpuszta-Nagyálláson. Lesz humoros, élő állatokat bemutató előadás, játszóház, természetismereti séták, előadások a túzokról és a védelmük érdekében tett erőfeszítésekről, valamint vásárolhatnak Nemzeti Parki Termék védjeggyel ellátott termékeket is. **A délutáni, 15.30-kor induló túra során meglessük Európa legnagyobb testtömegű madarának násztáncát. A túzokdürgés igen látványos,** de a félénk madarak nem engednek közel magukhoz. Teleszkóppal, távcsövekkel felfegyverkezve indulunk hát útnak.

További információ weboldalunkon vagy Szabó Ágnestől kérhető (oktatasio@knp.hu, +36 30/4884-579).

Fotó: Kalotás Zsolt

Naprózsa Ház a homokon

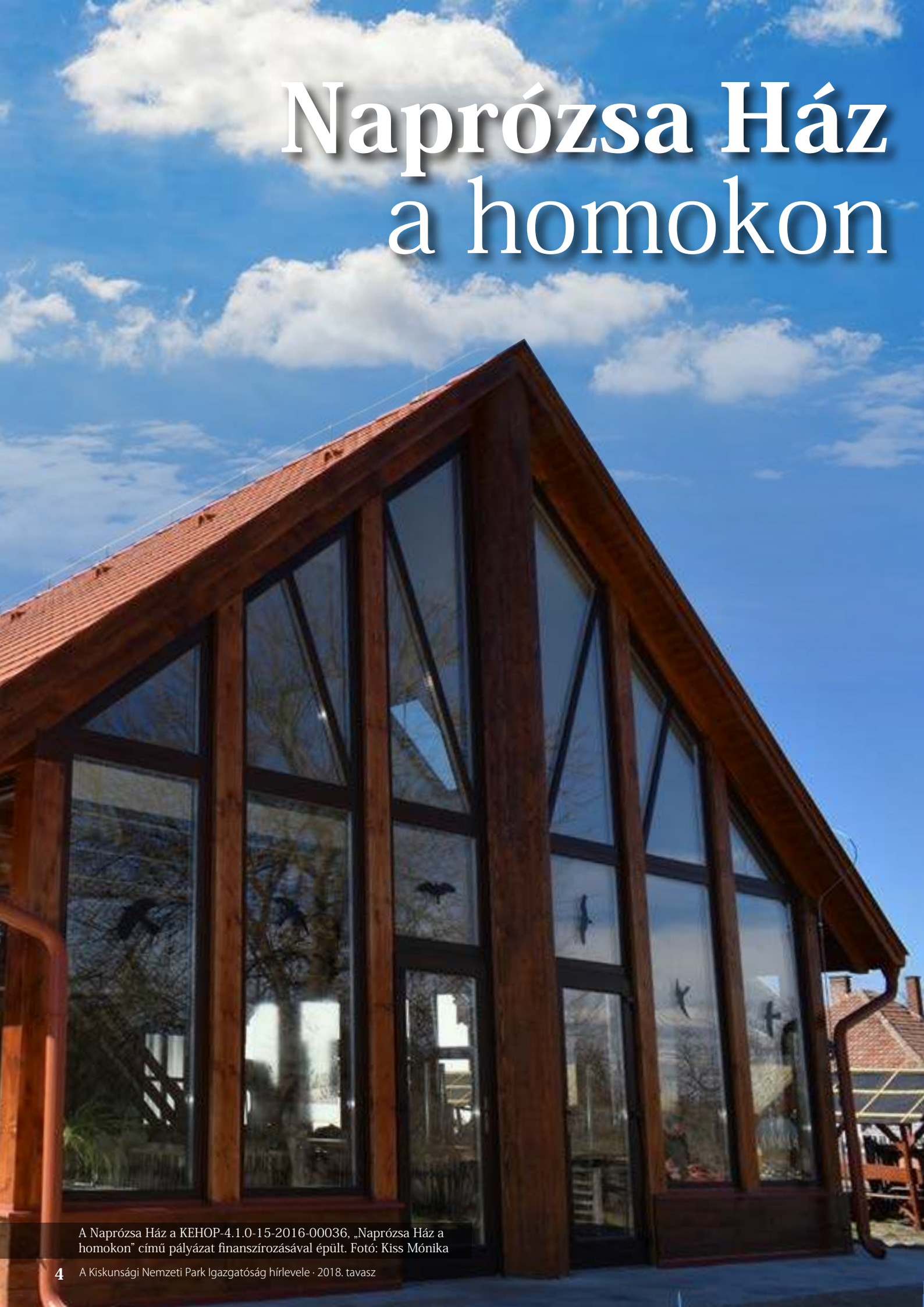

A Naprózsa Ház a KEHOP-4.1.0-15-2016-00036, „Naprózsa Ház a homokon” című pályázat finanszírozásával épült. Fotó: Kiss Mónika

Meseszép látvány májusban a virágzó árvalányhajjal beborított buckás.
Fotó: Vajda Zoltán

A teljes egészében nemzeti parki védettséget élvező Fülöpházi homokbuckák különleges hely hazánkban. Májusban lélegzetelállítóak a hullámzó árvalányhajmezők, és speciális túlélési stratégiákat alkalmazó állat- és növényfajokra is bukkanhatunk. Igazi szenzáció a mozgó homokbuckák látványa, melyekből már csak ez a kettő van Közép-Európában. A buckavidékre érkező kiránduló csoportokat mostantól a Naprózsa Ház szolgáltatásai is segítik a terület titkainak megismerésében.

A hegyvidékek, erdők, vízpartok világához képest az alföldi tájat gyakran unalmas, monoton vidéknek könyvelik el, holott ez korántsem így van! Hazánk számos olyan síkvidéki természetföldrajzi kinccsel rendelkezik, amelyek európai viszonylatban is egyedülállónak számítanak. Kiemelkedő példája ennek a Fülöpházi homokbuckák, amely a buckásokon kívül időszakosan vízzel borított élőhelyeket, hajdani szikes puszta elemeket is magába foglal.

Azt, hogy az Alföld nem asztallap-simaságú terület, mi sem bizonyítja jobban, hogy a Homokhátság buckavonulatai néhány tíz méterre magasodnak a Duna- és Tisza-völgy fölé. A homokterületek az Ős-Duna hordalékkúpjainak maradványai. A folyóvízi feltöltődés után a Duna elhagyta a területét, és megindult a szél által mozgatott homoküledék felhalmozódása. A Hátságot sokfelé jellemző homokbuckák északnyugat-délkeleti települési irányúak, mely az uralkodó szélirányt felel meg. A Homokhátság hajdani, szél formálta arculatát ma leginkább a Fülöpházi homokbuckák őrzik, melyek nemzeti parkunk féltve őrzött kincsei. Nem véletlenül kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület a Natura 2000 hálózatban. Három élőhelytípust, az un. Pannon homoki gyepek, a Pannon homoki borókás-nyárasok és a Pannon szikes sztyeppék és mocsarak még fellelhető gyöngyszemeit őrzi.

Sivatag tevekaraván nélkül

Kétségkívül a két megmaradt, szabadon mozgó futóhomok bucka a legnagyobb látványosság Fülöpháza és Szabadszállás határában. A nyári nap heve teljesen kiszárítja a talajt, a szél ezután könnyedén felkapja a homokszemcséket, és a bucka vándorolni kezd. A homokfodrokat látva valóban az az érzésünk, mintha a Szaharában járnánk, a nyári forrósággal párosulva pedig csak fokozódik ez az érzés. Persze nem csak a homokdűnék miatt érdemes bejárni ezt a tájat, igen különleges az itt megtelepedett élővilág is.

A Homokhátság emblematikus növénye az árvalányhaj, Európa legnagyobb árvalányhajas mezőjével is a Kiskunság büszkélkedhet. Májusban virágzik, lágyan hullámzó tengerként beborítva ilyenkor a buckákat. Ezt a látványt nem érdemes kihagyni!

Egyik tanösvényünk névadója a báránypirosító. Nevét arról kapta, hogy régen a gyökeréből vonták ki az alkannapirosítónak nevezett festékanyagot, és ezzel jelölték meg az állatokat. De a csikófark, a naprózsa, a homoki varjúháj és a szamárkenyér szintén helyet kaphat a buckák növénykülönlegességei között. Vagy a közönséges boróka, a buckák fás szárú növénye, melynek bogyója a gin és a borovicska alapanyaga.

Az itt élő növényfajok jó része speciális stratégiát fejlesztett ki az elviselhetetlen hőség és szárazság ellen: egyesek többméteres gyökereket fejlesztenek, mások megpróbálják valahogy visszatartani a rendelkezésre álló kevés vízmennyiséget. A nyílt homoki területeknek gazdag és egyedülálló ízeltlábú faunája van. Méretével is kiemelkedik a sáskák közül a megnyúlt fejéről könnyen felismerhető sisakos sáska. A madárvilág legszebb képviselői a szalakóta, a búbos banka és a színpompás gyurgyalag. Ahhoz, hogy felfedezzük az álcázás nagymesterét, a nappal pihenő lappantyút, igen éles szemre van szükségünk, és tudnunk kell, hogy hol keressük.

Jellegzetes fejformájáról könnyen felismerhető a termetesre megnövő sisakos sáska.
Fotó: Kalotás Zsolt

Kezdődjön a túra a Naprózsa Házban!

Azzal mi is egyetértünk, hogy avatatlan szemnek első ránézésre esetleg rejtve maradnak az itt található érdekességek és értékek, a teljesebb terepi élmény érdekében érdemes felkészülve érkezni, vagy szakvezetővel bejárni a területet.

A programok szervezését és lebonyolítását eddig nehezítette, hogy a térségben nem volt olyan fogadó- és bemutató épület, amely a turisztikai programok kiindulási helye, esetleg konferenciák megvalósítási helyszíne lehetne. Ennek a problémának a megoldásában nagy szerepe lesz a Naprózsa Erdei Iskola szomszédságában épült, 2018. március végén átadott Naprózsa Háznak. Az új épület a fülöpházi térség védett természeti területeinek és attrakcióinak látogatóit szolgálja ki a jövőben. Gyerekek és felnőttek számára is sokoldalú információkat nyújt majd a környező Natura 2000 területekről, azok változatos világáról.

A Naprózsa Ház és a buckavidék könnyen megközelíthető, Kecskemétről 20 km az 52-es úton, Dunaföldvártól 60 km. Az ökoturizmus és a szakmai terepgyakorlatok, konferenciák számára egyaránt vonzó helyszín lehet.

A 90 millió Ft-ból megvalósult Naprózsa Ház földszintes, látható tetőteres, galériázott épületének nettó alapterülete 222,68 m². Kiállításokon és bemutatókon keresztül a látogatók megismerhetik a Natura 2000 hálózatot és annak a közelben fekvő területeit, majd információkkal felvértezve indulhatnak terepi kirándulásra.

Mikroszkópikus világ, láthatatlan tanösvény

Bepillanthatunk a buckák „apróságainak" világába is nagyítók és mikroszkóp segítségével. A mai rohanó világban hajlamosak vagyunk csak a nagy és látványos értékekre fókuszálni, pedig a természet a homokszemeknél is kisebb építőelemekből áll. Az apró dolgokra való fókuszálás elmélyültebb megfigyelést tesz lehetővé a terepi út során is. Olyan látásmódra nevel a szakvezetők segítségével, amely a kis részletek és a nagy összefüggések közti kapcsolatot is megérzi.

Vakok, csökkentlátók és látók egyaránt kipróbálhatják a sötétszobában, milyen, mikor egy tanösvényen a látásunkra nem, csak a többi érzékszervünkre támaszkodhatunk. A látók a természetben a látásukon kívül sokszor nem használják a többi érzékszervüket, mivel a látvány élménye elfedi a többi érzékszervüket érő hatásokat.

A „láthatatlan" mini tanösvény a hallásra, szaglásra és tapintásra épít. A nem látható jelenségeket biztonságos környezetben élhetik át a látogatók.

A buckavidék és a környező Natura 2000 terület jellemzően tanyás térség, függetlenül attól, hogy az elmúlt évtizedekben a tanyák száma nagymértékben lecsökkent. A galérián a táj múltjával, a XIX-XX. századi tanyavilág hétköznapjaival ismerkedhetünk meg. A gyerekek különböző játékok segítségével élményszerűen szerezhetnek új ismereteket a hagyományos gazdálkodásról, melyhez kézműves foglalkozások is kapcsolódhatnak: nemezelés, kukoricamorzsolás, szalmafonás, vesszőfonás, tarhonyakészítés.

Hiánypótló rendezvényközpont

A Naprózsa Ház persze nem csak információs pontként és gyülekezőhelyként tud funkcionálni, hanem kisebb konferenciák, versenyek, szakmai műhelyprogramok, kiállítások helyszíne is lehet. A területen egy-egy egész- vagy többnapos program szervezését eddig az is nehezítette, hogy a közelben nincs étkezési lehetőség. A Ház tálalókonyhája 50 adag kiszállított étel feltálalására alkalmas. Szeretettel várunk minden kedves természetszerető látogatót, családokat, óvodás-, iskolás- és felnőtt csoportokat egyaránt!

Nem bonsai, csak úgy néz ki

Az erdei iskola és a Naprózsa Ház nevét adó törpecserje, a heverő naprózsa (*Fumana procumbens*), mindössze 5-15 cm magas. A fás tőből erednek a vékony, körben heverő, felemelkedő végű szárak. Májustól szeptemberig virágzik, látványos, élénksárga virágairól könnyen felismerhető – a címlapon is naprózsát látunk. A virágok mondhatni kérészéletűek, ami reggel kinyílik, arról délutánra a szirmok le is hullanak.

Kiss Mónika

Fotó: Konyhás István

Mi az a Natura 2000?

Az Európai Unió által létrehozott Natura 2000 egy olyan összefüggő európai ökológiai hálózat, amely a közösségi jelentőségű természetes élőhelytípusok, vadon élő állat- és növényfajok védelmén keresztül biztosítja a biológiai sokféleség megóvását, és hozzájárul kedvező természetvédelmi helyzetük fenntartásához, illetve helyreállításához.

A Natura 2000 program abból a tényből indul ki, hogy az ember itt él Európa minden szegletében, és használja a környezetét. Annak tűrőképessége azonban nem végtelen, és az utánunk következők is használni szeretnék a természet nyújtotta javakat. A kulcs a természethasználat módjában és mértékében van. A Natura 2000 területek védelmében tehát különösen hangsúlyos a gazdálkodók, a fenntartható, hagyományos gazdálkodási módok szerepe. Általánosságban elmondhatjuk, hogy a Natura 2000 hálózattal a rezervátumszerű védelem helyett a társadalmi, kulturális, gazdasági és természetvédelmi érdekek összehangolására alapozó megóvás kerülhet előtérbe.

Magyarország területének közel 21%-át fedik le a Natura 2000 hatálya alá eső területek, ahol a természetes állapot megőrzése kiemelt szempont. Ezek közé tartoznak hagyományosan mezőgazdasági művelés alatt álló földek, legelők, de természetesen erdők is. A szabályozás célja a hasznosítás és a természetvédelem érdekeinek összehangolása.

A Fülöpházi buckavidéken igényelhető programok csoportok részére

Kínálatunkból a néhány órástól kezdve akár egyhetes, testre szabott kirándulástervet is össze lehet állítani.

2-3 órás programok:
Garmadákra fel, szélbarázdákba le!
Barangolás a buckavidék déli részén - egész évben javasoljuk.
Sétánk nyárason halad keresztül, majd ember által bolygatott területen vezet utunk a különleges, nyílt homoki gyeppel borított tájon, végül megmászunk egy-két buckát.

Árvalányhajas mezők illata
Ismerkedés a nyílt homoki növényzettel. Hogyan alkalmazkodnak a szinte sivatagi körülményekhez? – tavasszal javasoljuk.

Nyomok a homokban
Miről árulkodnak az állatok nyomai? - egész évben javasoljuk.

Nappali muzsikusok
Ismerkedés a sáskákkal és rokonaival - tavasztól őszig.

Íz, illat, aroma
Népi bölcsességek, gyógy- és fűszernövények.

Félnapos programok:
Szaladjunk a futóhomok után!
Kirándulás a mozgó buckához - egész évben javasoljuk.

Élet a tanyán
Látogatás egy működő tanyára. Hogyan gazdálkodjunk okosan, harmóniában a természettel? Kóstoljuk meg a hagyományos kiskunsági ételeket! - egész évben javasoljuk.

A baromfiudvar lakói
Hogyan tartottak baromfit? Keletkezett-e szemét a tanyán? - egész évben javasoljuk

Méz, méz, édes méz
Így készül a nemzeti parki termék védjeggyel ellátott méz. Ismerkedés a méhekkel, a méhészettel - tavasztól őszig.

Csillagtúrák a nemzeti park más tájaira:
(Utazással együtt kb. 5-6 óra)
Szikpadkától a vakszikig
Látogatás a Kelemen-székre, ismerkedés a szikes tavakkal és pusztákkal - egész évben javasoljuk.
Mit rejt a sűrű nádas
Látogatás az Kolon- tóhoz, a lápvidék csodái – tavasztól őszig.

Szálláslehetőség a Naprózsa Erdei Iskolában 30 főre
A földszinten 2 db 6 ágyas (szobánként 3 db emeletes ágy), a tetőtérben 2 db 8 ágyas (szobánként 2 db emeletes, 4 db szimpla ágy) és 1 db 2 személyes szoba (2 db szimpla ágy) összesen 30 fő elhelyezését biztosítja. A földszinten teakonyha, egy tusoló, egy WC és egy kézmosó található, a tetőtérben két mosdóban zuhanyozók, és egy WC található.

A Naprózsa Házban igényelhető foglalkozások csoportok részére

Kiállítások:
„Szép és a mienk” - Natura 2000 területeink – szemet gyönyörködtető, fajgazdag élőhelyeink bemutatása, ismerkedés a Natura 2000 hálózattal.
„Sok kicsi sokra megy” – pillantsunk be a táj mikroszkóppal, nagyítóval látható mérettartományába!
„Láthatatlan tanösvény” – tapasztald meg közvetlen környezetünk látás nélkül, csak hallás, szaglás és tapintás alapján!
„A tanya hétköznapjai a XIX. században” – a táj múltja, élő emlékezés a galérián.

Foglalkozások óvodásoknak (kb.1 óra)
Ébredjünk Pacsirta Palcsival!
A homoki gyepek kora tavaszi virágai, kik énekelnek a pusztán? – tavasszal javasoljuk.
Látogatás Rolinál
A szalakóták élete, odúkeresés a nyárasban – májustól szeptemberig javasoljuk.
Keressünk naprózsát!
A nyílt homoki gyepek lakói. Hogyan alkalmazkodtak az itt élők a fagyhoz, a forrósághoz, és a szárazsághoz? – tavasztól őszig javasoljuk.

Sáska Sári és rokonai
Ismerkedés a puszták rovarvilágával – tavasztól őszig javasoljuk.
Melyik gyík perdült erre?
A homokvidék gyíkfajainak megfigyelése, életmódjuk, szerepük az életközösségben – tavasztól őszig javasoljuk.

Foglalkozások iskolásoknak (kb.1 óra)
Odvas nyárfák lakói
Természetes és mesterséges odúk, állandó és költöző madarak a nyárasban – egész évben javasoljuk.
Tavaszi zsongás
Az ébredő kora tavaszi erdők és puszták illata, hangjai – tavasszal.
Nyomolvasás a homokban
Élőlények lábnyomai, táplálkozásuk „nyomai” – tavasztól őszig javasoljuk.
Séta a nyárasban
Az erdő növény- és állatvilága – elsősorban tavasztól őszig javasoljuk.
Fedezzük fel a homokpusztát!
A nyílt homoki gyepek különös világa – elsősorban tavasztól őszig javasoljuk.
Az alkalmazkodás mesterei
Hogyan vészelik át az extrém körülményeket az itt élő növények és állatok?

Információ és jelentkezés:
Szabóné Ronkó Erzsébet,
30/488-4578, ronkoe@knp.hu

Fotó: Young&Partners

KLÍMAVÁLTOZÁS a homokbuckákon

Fotó: Kalotás Zsolt

Ma már tudományos konszenzus van abban a kérdésben, hogy a Föld éghajlata változik, és abban is, hogy ezt az emberi tevékenység okozza. Hazánkra gyakorolt hosszú távú hatásainak megértésére és modellezésére a fülöpházi homokbuckákon folytatnak világviszonylatban is újszerű terepi kísérleteket az MTA Ökológiai Kutatóközpont, Ökológiai és Botanikai Intézetének szakemberei.

A 20. század folyamán körülbelül 1°C-ot emelkedett az átlaghőmérséklet Magyarországon is. Ez első hallásra nem tűnik soknak, ha azt nézzük, hogy mekkora különbségek vannak az egyes napok között. Érdemes ezt az 1°C -ot inkább ahhoz hasonlítani, hogy Rómában 4-5°C-kal magasabb az átlaghőmérséklet, mint Budapesten, vagy hogy a jégkorszakban mindössze 8-9°C-kal volt alacsonyabb az átlaghőmérséklet, mint ma.

Noha az előrejelzésekben sok a bizonytalanság, és sok függ az emberi széndioxid-kibocsátás változásától, a 21. század folyamán akár 3-4°C-os további emelkedés is történhet. A csapadékváltozás várhatóan jelentős regionális különbségeket mutat majd. Így például Dél-Európában nagy valószínűséggel a csapadék csökkenése, míg Észak-Európában a csapadékmennyiség növekedése várható. Magyarország e két nagy régió határán helyezkedik el, ahol az éves csapadék mennyisége csökkenhet és növekedhet is, de a modellpredikciók alapján várhatóan nem fog jelentősen változni, azonban csapadékosabb telekre és szárazabb nyarakra számíthatunk. Emellett sajnos számíthatunk a szélsőséges időjárás események (hőhullámok, aszályok, zivatarok) intenzitásának és gyakoriságának növekedésére.

De hogyan lehet előre jelezni, hogy milyen hatásai lehetnek a klímaváltozásnak az ökológiai rendszerekre?

Csináljunk klímaváltozást kicsiben!

A klímaváltozás vizsgálatának egyik módja, hogy terepkísérletben szimuláljuk a klíma megváltozását. A Kiskunsági Nemzeti Park fülöpházi homokbuckavidékén mi is végzünk ilyen kísérleteket. Mivel a régióban már jelenleg is a víz a legfontosabb korlátozó ökológiai tényező, az egyik kísérletünkben kizárólag a csapadékjárás megváltozását, azt viszont komplex módon vizsgáljuk.

A cikk egyik szerzője, Kröel-Dulay György a kísérlet helyszínén. Fotó: © balint.bajomi.eu

Az aszályos időszakokat úgy szimuláljuk, hogy egyes növényzeti foltok fölé fényáteresztő, de a csapadékot felfogó és oldalra elvezető fóliát helyezünk. A csapadékosabb időjárást pedig esőt utánzó szórófejes öntözéssel szimuláljuk, és csapadékvízzel öntözünk. A kísérletben arra a kérdésre keressük a választ, hogy egy ritkán előforduló, de nagyon erős aszály, illetve a kismértékben, de hosszú távon megváltozó (csökkenő vagy növekvő) csapadék milyen változásokat okoz a nyílt évelő homokpusztagyepekben? Hogyan változik a növényközösség, vagy a növényeket fogyasztó állatközösségek összetétele? Hogyan változhat a talajt borító növényzet mennyisége? Mely fajok szaporodhatnak fel, és mely fajok szorulhatnak vissza, ha abban az irányban változik a klíma, amit mi a kísérletben szimulálunk? Mivel egy ilyen kísérlet rendkívül idő- és pénzigényes, igyekszünk sok mindent mérni, sok szempontból megközelíteni a problémát.

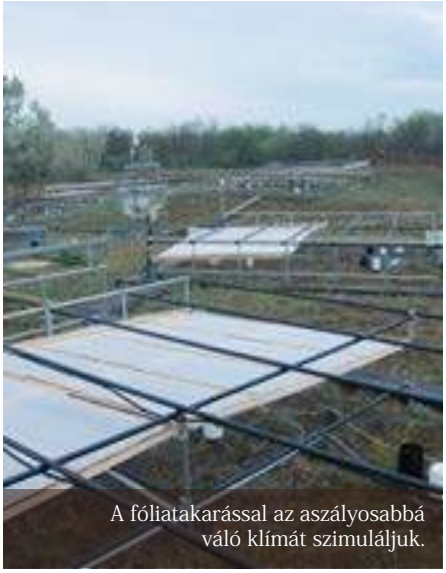

A fóliatakarással az aszályosabbá váló klímát szimuláljuk.

A növényzet mennyiségi változásait műszeresen is vizsgáljuk, a növényzetre érkező és onnan visszaverődő különböző hullámhosszúságú fény mennyiségének becslésével. A növényzeti összetétel változását pedig az egyes fajok szakértők által végzett összeírásával, tömegességének becslésével mérjük.
Az eddigi eredmények azt mutatják, hogy a nagyon erős aszályok hatására erőteljesen visszaszorulhatnak a homokpusztagyepek jelenlegi gyepalkotó fajai, a bennszülött magyar csenkesz (*Festuca vaginata*) és a pusztai árvalányhaj (*Stipa borysthenica*). Helyettük olyan fajok szaporodhatnak fel, amelyek jelenleg csak alárendelt szerepet játszanak a gyepben, de jól alkalmazkodtak a száraz nyarakhoz, mint például a vadrozs (*Secale sylvestre*). Az erős aszály után a csenkesz és az árvalányhaj csak lassan regenerálódik, és amennyiben több száraz év követi egymást, akkor ezek a hagyományos pusztai fajok tartósan visszaszorulhatnak, és félsivatagi jellegű egyéves fajok adhatják a növényzet nagy részét.

Ami nem látható, de fontos: a talajlégzés és a talajok széntartalma

A vizsgálatok egy másik területe a szénkörforgalommal, azon belül is a talajjal kapcsolatos folyamatokkal foglalkozik. A talajok és a bennük zajló lebontó folyamatok elengedhetetlenül fontosak a földi élet fenntartásában. A Föld talajai a teljes légkör széntartalmánk mintegy dupláját tárolják humusz és egyéb szerves-anyagok formájában. Ez a mikrobiális lebontás, valamint a gyökerek és a talajlakó állatok légzése során a talajokban ismét széndioxiddá alakul, és a talaj pórusain keresztül a légkörbe távozik. Ezt a széndioxid kiáramlást talajlégzésnek nevezzük. A talajlégzés intenzitása információt ad a talaj működéséről, valamint, a növények által beépített szén mennyiségének ismeretében a talaj szénegyensúlyáról.

A Kiskunság természetközeli száraz élőhelyeinek homoktalaja azonban, a sivatagokhoz hasonlóan, alig raktároz szerves anyagot, nincs szénfelhalmozódás, tehát jóformán az összes bejutó szerves anyag pár éven belül lebomlik, és visszajut a növényekbe, illetve a légkörbe. De a Kiskunság száraz homoki növényzete mégsem sivatag, csak félsivatagi jellegű, a nyílt homokfelszínek megjelenése miatt. Ennek az életközösségnek a fenntartásában, a növények tápanyagellátásában is alapvető fontosságú a talaj egészséges működése. Ezt a talajműködést követjük nyomon a talajlégzés mérésével, illetve vizsgáljuk a növényzet és a talaj folyamatainak változásait.

A szervesanyaglebontás és a gyökérlégzés sebességét jelző széndioxid-kiáramlást egy talajlégzésmérő műszer (Infravörös Gázanalizátor) segítségével mérjük havi rendszerességgel, ezzel párhuzamosan regisztráljuk a talajhőmérséklet és a talajnedvesség adatait is. A vizsgálatok azt mutatják, hogy a kezelésekre a talajlakó mikrobák és a növényzet légzése hasonlóan reagál, azaz a szárazságkezelésre csökken, míg a csapadékkezelésre nő a talajlégzés intenzitása. Azonban ezek a hatások eltérnek rövid- és hosszabb távon. Míg a mikrobiális légzés a kezeléseket követő év elejére már helyreáll, addig a növényzet működésében a változások még a kezelések utáni második évben is kimutathatók.

A zöld növényzet menyiségét műszeresen, egy speciális kamerával is mérik.

Talajlégzés mérésére szolgáló kamra és műszer.

Ha a szárazság következtében a talaj működése, a lebontó folyamatok lelassulnak, akkor a növények számára felvehető tápanyag menynyisége is csökken. Még fontosabb azonban, hogy az életközösség külső körülményeinek megváltozására, a hőmérséklet vagy a nedvességi viszonyok átalakulására a talajlakó lebontó szervezetek igen gyorsan reagálnak működésük, tömegességük, egymáshoz viszonyított előfordulási arányuk változásával. Ezekhez a gyors változásokhoz a növények csak lassabban alkalmazkodnak, így a körülmények szélsőséges változásaira is nehezebben tudnak reagálni, hiszen hosszabb regenerációs időre van szükségük.

Fontos hogy ezeket a veszélyeket megismerjük az életközösségek védelme érdekében, és az emberiség számára is fontos ökológiai szolgáltatások (pl. szénmegkötés) fenntarthatósága miatt is. Számos kérdésre csak az adott típusú életközösségen végzett hosszú távú megfigyelések, kísérletek adhatnak megbízható választ, hiszen adott folyamatok menete, akár iránya is eltérhet rövid, illetve hosszú távon. Ezért kísérletes vizsgálataink is a klímaváltozás hosszabb távú hatásainak még pontosabban megértésére irányulnak.

Kröel-Dulay György, Lelleiné Kovács Eszter
MTA Ökológiai Kutatóközpont, Ökológiai és Botanikai Intézet, Vácrátót

Öntözéssel a csapadékos nyarakat szimuláljuk.

Az ökoszisztéma légzésének mérése plexiüveg kamrával.
Fotó: Lelleiné Kovács Eszter

Technikai sportok A TERMÉSZETBEN

A buckavidék lágy lankái időnként csábító vonzerőt gyakorolnak a terepmotorosokra, a kvadosokra és a kerékpárosokra. Sokan bele sem gondolnak, hogy a természet nyugalmát már egy kirándulócsoport is megzavarhatja, de a bakancsoknál jóval több kárt okoznak a gumiabroncsok.

Időről időre motorzúgás veri fel a buckák csöndjét, és a száguldozók felszaggatott gyepet, markáns nyomvonalakat hagynak maguk után. Az még rendben van, hogy vannak, akik a felgyülemlett idegi feszültséget technikai sportokban vezetik le, mert a kihívás és az adrenalinbomba hozza meg számukra a belső nyugalmat. A gond ott kezdődik, amikor egy védett vagy fokozottan védett területet tekintenek egyesek – és szerencsére nem ez az általános – sportpályának.

Valaki pusztán azért követ el szabálytalanságot, azaz természetkárosítást, mert nincsen tisztában azzal, mit tesz. Írásunkkal nem az a cél, hogy ellenük hangoljuk a közvéleményt, hanem hogy a technikai sportok kedvelői is partnerré váljanak a természetvédelemben.
Elsőként azt tanácsoljuk nekik, hogy ismerjék meg a számukra valójában ismeretlen területet. A Fülöpházi buckavidék Közép-Európa legnagyobb nyílt homokpuszta gyepe. Rendkívül sajátos növény- és állatvilágot mondhat a magáénak. Jelentős része ennek az értéknek egy terepmotorral, kvaddal, terepjáróval átszáguldó számára láthatatlan marad. Ahhoz, hogy az élet körforgását lássuk és érzékeljük, bizony le kell szállni a járművünkről, és koleszterincsökkentő szívbarát módon egy kicsit meg kell, hogy mozgassuk az elgémberedett izmainkat, izületeinket. Így talán szemünk elé kerül a fürkész darázs, ahogy a homokba vájt üregébe lebénított hernyót szállít, meglátjuk a színpompás kutyatej szender hernyóját a más állat számára mérgező kutyatejen, vagy nászruhában pompázó hím zöld gyíkot, amelyre esetleg éppen egy fokozottan védett hamvas rétihéja csap le.

A zajnál van egy nagyobb probléma

A technikai eszközök használata nem csak azért tilos védett területen, mert a zaj zavarja az állatok nyugalmát. A Homokhátság többi területéhez hasonlóan itt is nagy problémát jelent az invazív, nem őshonos fajok megjelenése, tömegessé válása.
Terjedésükre a technikai sportok kedvezően hatnak, mivel a járművek gumijai feltépik a már több évtizede zárt vagy félig zárt, őshonos növényzettel borított homok felszínt, illetve a kvadok és terepjárók nemkívánatos talajnyomást is eredményeznek. Az agresszíven terjeszkedő invazív növények magjai bekerülnek a felszaggatott területre. Például a selyemkóró magjának elég, ha fél centire betapossák a földbe, máris csírázóképes. A magból kihajtó növény terjedési sebessége nagyon gyors, bolygatott területen egyeduralkodó tud lenni, előbb-utóbb kiszorítva az őshonos növények többségét, és ami ennél drasztikusabb, a területre jellemző őshonos életközösség egy jelentős részét. Vízkereső gyökere lemegy négy-öt méter mélyre is, előnyt szerezve az őshonos élővilág rovására.
A terepmotorok által felszántott, feltépett területrészeken, számos gyomfaj mellett, az allergén parlagfű is tömegesen meg tud jelenni, amelyek aztán továbbfertőzik a területet. A magforrásuk végtelen, viszont a zárt vagy félig zárt őshonos növényekkel borított homoki gyepekben nem tudnak megtelepedni, függetlenül attól, hogy a magforrásuk jelen van.

Mindezek mellett meg kell említenünk azt is, hogy az ide látogató vendégek nem egy egoista technikai sportot kedvelő nyomát szeretnék látni, hanem a tiszta természetet, mesterséges tájseb nélkül. A jóérzésű természetjárónak az ilyen látvány szinte már fáj, és többet talán nem megy oda.

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 38. § (1) bek. i. pont alapján a védett természeti területeken a technikai sportokhoz, sportversenyekhez a természetvédelmi hatóság engedélye szükséges. Ennek hiányában ***természetvédelmi szabálysértés valósul meg, ami 150 000 Ft-ig terjedő pénzbírsággal sújtható****, illetve természetvédelmi bírság is kiszabható.*

Pálszabó Ferenc

Fotó: Kolon-tavi archívum

Bővült a Kiskunsági Nemzeti Parki Termék védjeggyel rendelkezők köre

Dr. Rácz András, környezetügyért felelős helyettes államtitkár gratulál Bóna Angélának az elnyert védjegy minősítésért. Fotó: Kiss Imre

Manapság már egyre nagyobb népszerűségnek örvendenek a természetes és lehetőleg helyi alapanyagokból készült termékek, és a környezettudatosan működő vállalkozások szolgáltatásai. A nemzeti park működési területén a védett természeti területek és a Natura 2000 területek nem csak a természeti értékek megőrzésében játszanak szerepet, hanem számtalan termék, termény előállításának, vagy szolgáltatás nyújtásának a feltételeit biztosítják. Ezeken a területeken azonban a gazdálkodóknak a természet védelmével összhangban kell végezni a tevékenységüket.

Ha fogyasztóként Nemzeti Parki Termék logóval ellátott termékkel találkozik, biztos lehet benne, hogy jó minőségű, elsősorban helyi nyersanyagokból készült, megjelennek benne a helyi hagyományok és sajátosságok, környezetkímélő módon előállított és helyi munkaerővel készült.

2018 márciusban kilenc termelő tíz terméke kapta meg a Nemzeti Parki Termék védjegy minősítést. Közülük nem mindenki számít újnak, vannak köztük „régi" védjegyesek is, akik most újabb termékükkel pályáztak. Lássuk, kik ők, és mely termékeik kapták meg a védjegyet:

Bóna Zoltán és Bóna Zoltánné, Kecel – szárított gyógynövények és népi motívumokkal díszített mézeskalács

A Bóna család régóta foglalkozik mezőgazdasággal, de 2004 óta a méhészet lett a fő profiljuk. Tanyájuk Kecelen, a Vörös-mocsár területén található. Ők már „rutinos védjegyesek", több termékük is megkapta már a minősítést. Mézeikkel számtalan országos díjat nyertek már, vegyes virágmézük Nemzeti Parki Termék védjegyet is kapott. Mézen kívül lekvárokat, szörpöket is előállítanak, melyek közül több termékük szintén megérdemelte a védjegyet. Ilyen például a különleges mézes faeper lekvárjuk és szörpjük, valamint a vadalma- és a vadkörte lekvárjuk. Ezúttal két termékcsoporttal pályáztak a védjegyre: a Vörös-mocsár területéről gyűjtött szárított gyógynövényekkel (galagonya virág, csalán, bodzavirág, menta, vadkomló) és meseszép, népi motívumokkal díszített mézeskalácsokkal. A mézeskalácsokat lányuk, Bóna Angéla készíti, saját tervezés alapján, aprólékos kézi munkával egyedi díszítéssel látja el őket.

Görög András, Kunpeszér – vadvirág méz
A Görög család 1974 óta méhészkedik Kunpeszéren. Méheik a Peszéri rétek területén réti virágokon legelnek. A mézet hagyományos méhészeti technológiával, vegyszermentesen állítják elő, évente kb. 200 kg-ot.

Gulyás György, Hajós – tehénsajtok több ízben
Gulyásék az 1990-es évek óta foglalkoznak gazdálkodással Hajós térségében. Teheneiket saját termelésű takarmánnyal etetik, a tejből sajtot készítenek natúr, csípős, diós és fokhagymás ízekben. A 250 g-os formában készült, vákuumcsomagolt termékeik olyan népszerűek a környéken, hogy már háztól eladják az összeset.

Gulyás Zoltánné, Nyárlőrinc – vegyes virágméz
A család már 82 éve foglalkozik méhészettel, ma már ez a fő megélhetési forrásuk. Nyárlőrincen 10 éve méhészkednek, 80-100 családot tartanak, évente 800-1000 kg mézet termelnek. Vegyes virágméz kategóriában számos mézversenyen ezüst és arany minősítést is kaptak. Mézüket háztól és piacon is árulják, de fesztiválokon, vásárokon is találkozhatunk velük.

Kunstár Csaba, Kistelek – vegyes virágméz
A Kunstár család generációk óta méhészkedik Pusztaszeren található tanyájukon. Most még kisebb mennyiségben állítanak elő mézet, de nagy terveik vannak. Vegyszermentesen előállított mézeiket nem tömegtermelésre szánják, igazi kézműves termékek.

Molnár László, Szabadszállás – fából készült termékek, természetes anyagokból készült ékszerek
László fából készít tálakat, dobozokat, különböző használati eszközöket. Elsősorban faesztergával, késsel és vésővel dolgozik. Alapanyagként őshonos fafajokat vagy gyümölcsfákat használ. Sok estben a földön talált korhadék fákat munkálja meg - galagonya, boróka, alma, cseresznye, megy, körte fajokat. Csontból, szaruból továbbá ékszereket is készít. Ezekhez az alapanyagot a nemzeti park területén legeltető gazdáktól szerzi be.

Rendek László, Kerekegyháza-Kunpuszta – mangalica kolbász
A Rendek család ökogazdálkodást folytat Kerekegyháza-Kunpusztán 1993 óta. A védjegyet is elnyert kolbászukat mangalicából készítik, ízesítésre saját fejlesztésű fűszerkeveréket használnak. Állataik igazi „boldog disznók", akik szabadon élnek a tanyán, és a gazdaságban megtermelt növényekkel (rozs, búza, kukorica, zab, csicsóka, tök) vannak táplálva. Kolbászukat csípős és enyhén csípős fűszerezéssel is készítik.

Soós László és Jakó Gabriella, Hódmezővásárhely – tehénsajtok több ízben
Soósék családi gazdasága Hódmezővásárhely nyugati részén, a város és a Tisza között található. Friss tehénsajtok előállításával foglalkoznak. 16 különböző fűszerezéssel készítik a sajtjaikat, melyeket általában füstölnek is. Népszerű termékük a gomolya sajt, melyet füstölve és füstöletlenül is árulnak, valamint a parenyica sajt. Teheneiket szakaszos rendszerben legeltetik, és a gazdaságban megtermelt takarmányt fogyasztják.

Tarnóczi András, Csongrád – zöld dió befőtt
A fiatal, szárnyait próbálgató őstermelő különleges csemegét készít, egyelőre csak kis mennyiségben. Csongrád mellett lévő tanyája udvarán nőnek a diófái, melyeket nem kezel növényvédőszerrel. A diókat még zöld állapotában szedi le és rakja el cukros-mézes-fűszeres lében. A zöld dió befőtt rendkívül kézimunka-igényes termék, mivel a diókat két héten át mindennap át kell mosni, egyesével megszurkálni. A befőttet elsősorban húsok mellé ajánlja.

A Kiskunsági Nemzeti Park Alapítvány tevékenysége 2017-ben

A Kiskunsági Nemzeti Park Alapítvány 1990-ben kezdte meg működését. A társadalom, kiemelten a gyermekek természet- és környezettudatos gondolkodásának fejlesztését, természetvédelmi tevékenységek ösztönzését és népszerűsítését végzi a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság működési területén.

Az elmúlt évben – köszönhetően a BÁCSVÍZ Víz- és Csatornaszolgáltató Zrt., a Humánia HRS Group Zrt., a Holland Királyság Budapesti Nagykövetsége, a Hortobágyi Nonprofit Kft., a Mercedes-Benz Manufacturing Hungary Kft., a MOL Nyrt., a Saubermacher-Magyarország Kft. és a Kecskeméti Városi Támogatási Program támogatásának – hiánypótló, komplex természetismereti programok megvalósításába kezdhettünk:
2017-ben számos gyermekrendezvény – például a Túzokünnep Bösztörpusztán, Madarak a ház körül, természetismereti program az izsáki Kolon-tónál, VI. Fehértavi Darvadozás – megvalósításában vettünk részt, melyeken a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató Bács-Kiskun Megyei Területi Igazgatóság tiszakécskei területéhez tartozó gyermekek ingyenes részvételét is biztosítani tudtuk. Támogattuk az Ifjú Kócsagőr Programot, és hozzájárultunk a Kontyvirág Erdei Iskolában mintegy 25 fő hátrányos helyzetű gyermek táborozásához is..
2017-ben elkészült a „Szék Kelemen történetei – Kiskunsági mesék egy természetvédelmi őr és Krúi, a zöld küllő barátságáról" című mesekönyv 500 példányban. A mese-mozaik Szék Kelemen, a természetvédelmi őr, és Krúi, a zöld küllő barátságáról, képzeletbeli és valódi utazásairól szól a Kiskunságban. A mesék világán keresztül bemutatjuk, mit tehetünk a városi környezetünkért, milyen fajok és hogyan élnek a városban, és ha épp kirándulni van kedvünk, merre induljunk a Duna-Tisza közén.

Programjainkban segítségül hívunk számos más (pedagógia, pszichológia, szociológia, társadalom-, történelemtudomány, néprajz, művészetek) tudományterületet is, annak érdekében, hogy a természetismeret bővítése mellett, hassunk a gyermekek személyiségének fejlődésére. Kiegyensúlyozott, a természet rendszerét és értékeit megélni igyekvő, a szabadidő hasznos és aktív eltöltésére igyekvő gyermekeket fejlesszünk.

Kérem, adója 1%-ával támogassa a Kiskunsági Nemzeti Park Alapítványt!
Adószám: 19043337-1-03

Balázs Réka
alapítványi titkár

Kirándulástippek Pálszabó Ferenc, természetvédelmi őr ajánlásával

A Fülöpházi buckavidéken számos kirándulási lehetőség van. A Naprózsa Erdei Iskola és a Naprózsa Ház épületei előtt található parkolóban hagyhatjuk az autót, hogy gyalogosan fedezzük fel a környéket. Az 52-es út 20-as kilométerszelvényét elhagyva Dunaföldvár irányában Oktatási Központ feliratú tábla jelzi, hol kell letérni a főútról az erdei iskolához.

Báránypirosító tanösvény

A parkolóból délnyugati irányba indulva aránylag kis fizikai befektetéssel tanulmányozhatjuk a buckavilágot. A 2600 m hosszú tanösvény a félig kötött homokterületek geológiai, növény- és állattani jellemzőit mutatja be magyar és angol nyelvű táblákon. Az energikusabbak megmozgathatják tagjaikat az erdei tornapályán is.

Garmada tanösvény

Aki több erőt érez magában, vágjon neki a 8 km hosszú Garmada tanösvénynek. Az itt található14 állomás nem csak a növény- és állatvilágot mutatja be, hanem rávilágít az ember tájformáló szerepére is. Megtudhatjuk, hogy az utóbbi pár száz évben hogyan hasznosították a területet, és ezek miként változtatták meg a térséget, valamint miért özönlötték el tájidegen növények a homokpusztákat. Ez a tanösvény akár gépkocsival is bejárható, hiszen dűlőutakon halad, közben meg lehet állni és ki lehet szállni az életünket könnyebbé, ám egészségtelenebbé tevő kényelmi eszközünkből.

Mozgó homokbuckák és a Bioszféra Rezervátum

Sokan kíváncsiak a kiskunsági mini-Szaharára. A terület központi része már Bioszféra Rezervátum magterületnek számít, és ennek megfelelően nagyobb védelmi fokozatnak örvend. Itt található a mára már nem túl nagy kiterjedésű két mozgó homokbucka, amelyek egyedülálló geológiai formációt képeznek. Ha valakit mélyebb szinten érdekel ez a terület – és nem egy nagyobb busznyi csoportról van szó – akkor a már említett Oktatási Központ parkolójából kiindulva az 52-es úton át északi irányba haladva közvetlenül egy tanya léckerítésének a végén, mintegy 100 méterre az 52-es úttól, baloldalon talál egy – a homokbuckákba – bevezető utat. Itt kirándulni kizárólag gyalogosan engedélyezett (a tiltást tábla is jelzi). A törvényi tiltástól függetlenül, az átlag autósnak egyébként sem lenne javasolt ide behajtani, mert az elakadás a homokban garantált, a kimenekülés pedig akár egy napot is igénybe vehet. A parkolótól a mozgó buckákig az oda-vissza út kb. 4,5 km. A már említett tanya mellett befordulva a földútra először egy nyíltabb részen haladunk, jobb oldalon feltűnik a Vácrátóti Botanikai Intézet Kutató Szállása, majd a kisebb kanyarokkal tűzdelt úton, ligetes erdőn áthaladva kiérünk egy nyílt térségre. Ekkorra már valamivel több mint egy kilométert megtettünk. Itt jobbra is vezet egy út az erdő mellett, de mi a baloldalit válasszuk, ami egyenesen a buckák belső titkos rejtekébe vezet minket, mégpedig a mozgó buckákhoz. Még egy kilométer és ott is vagyunk. Az úton haladva a célt már nem lehet eltéveszteni, csak kitartás kell hozzá, és láthatóvá válik a mozgó homokbuckák fedetlen, növényzetmentes felszíne. Az útvonal visszafelé, hogy el ne tévedjünk, ugyanez.

Szikes tavak világa: Szappanszék, Kondor-tó

Nem csak a homokbuckák képeznek értéket a területen, hanem a négy hajdani, mára csak időszakosan vízzel borított szikes tó is. A tavak mellett dűlőutak haladnak el, amelyek – a Kondor tavat leszámítva - egyben a Garmada tanösvény részei is, így a kényelmesebbek, vagy idősebbek, kisgyerekes családok akár gépkocsival is be tudják járni. Megéri, mivel az éghajlatváltozás – a Homokhátság részleges „elsivatagosodása" – ellenére egy ősi jellegű tájat láthatunk. Itt terül el csendesen, a régmúlt csodálatos természeti világára visszaemlékezve a Szappanszék tavunk, amely Közép Európa egyik leg lúgosabb tava volt, pH-ja a 11-et is elérte.

A tó az 1920-40-es években, mint gyógyfürdő is részese volt a helyi és a tágabb térségek társadalmi és kulturális életének. Jelenleg az év melegebb időszakaiban ki van száradva - mivel a Homokhátságon a talajvíz drasztikusan lecsökkent -, viszont a szegélyében sziksókiválásokat, és a szikes területekre jellemző növényeket nyomokban még megfigyelhetünk.

Barna rétihéja

Az említett Garmada tanösvényen haladva, a Szappanszéket Fülöpháza felé K-i irányba elhagyva baloldalon, É-i irányba vezet egy viszonylag egyenes vonalú dűlőút. Egy kilométernyi kényelmes gépi erejű előrehaladás után nyílt térségre érünk, itt kezdődik a Kondor-tó tágas térszíne, amelyből először csak egy mélyebb fekvésű rétet látunk. Közvetlenül a Kondor-tó területe mellett tovább haladva, elérkezünk a nyíltabb tómeder részhez. A Kondor-tó eléggé elnádasodott, de csapadékos években jelentős mennyiségű vízborítással is rendelkezik. Ilyenkor vízimadarak, kétéltűek kavalkádja lehel burjánzó életet a tájba, nem beszélve a milliárdnyi alacsonyabb rendű életről – például különböző, néhány milliméter nagyságú sórák fajokról. Nagyobb vízborítás esetén számtalan récefajjal találkozhatunk itt (megjelenik a ritka cigányréce), vagy vöcsök fajokkal, táplálkozó gémfélékkel, nagy kócsagokkal. Ha nagy szerencsénk van, akkor láthatunk a területen kóborló réti sast is, rendkívül nagy szerencsével pedig akár halászsast is megfigyelhetünk, a barna rétihéja azonban garantált. Viszont ha mást nem is fedezünk fel, a hajdani szikes tóban legelésző szarvasmarhák látványa, akkor is üde színfoltja lehet a túránknak.

Szárazabb időszakban a Kondor tó láncolata mellett haladva elérhetjük a Szabadszállás-Kerekegyháza köves utat, elhagyva így a védett területet.

ÁPRILIS

Április 15.
Túzokles a soltszentimrei szikes pusztán

A túzokkakasok násztáncát még a tapasztalt természetjárók is csak ritkán láthatják. Napsütéses kora reggeli órákban azonban erre jó esélyünk van! A túzokok mellett láthatunk ürgéket, a legkorábban nyíló orchideánkat, az agár sisakoskosbort, és ha szerencsénk van, akkor megcsodálhatjuk az Afrikából ebben az időszakban visszatérő kék vércsét is.
A túra hossza kb. 8 km, időtartama 4-5 óra.
Találkozó: 8:00, a soltszentimrei vasútállomásnál
Részvételi díj: felnőtt 900 Ft, diák és nyugdíjas 600 Ft, családi 2000 Ft
Információ, jelentkezés:
Sápi Tamás, +36 30/4884-574

Április 28.
Csillagséták nemzeti parkjainkban: Föld alatt és föld felett

A Bajai földikutya-rezervátum természetvédelmi terület és élővilágának bemutatása, sötétedés után pedig ismerkedés a csillagos égbolt csodáival.
Találkozó: 17:00, Baja, a volt Szegedi úti katonai gyakorlótér területe
Információ, jelentkezés:
Tamás Ádám, +36 30/450-9227
A részvétel ingyenes.

MÁJUS

Május 5.
Túra az ágasegyházi Rekettye tanösvényen

Az Orgoványi-rétek változatos arculatú területén szinte minden megtalálható, ami a Duna-Tisza köze jellemzője. Növényritkaságokat rejtő kaszáló- és láprétek mellett szikesek és festői homokbuckások tarkítják a tájat.
Találkozó: 9:00, Ágasegyházán a Coop áruház előtt
Részvételi díj: felnőtt 900 Ft, diák és nyugdíjas 600 Ft, családi 2000 Ft
Információ, jelentkezés: Kis Viktor, +36 30/4884-561

Május 5.
Madarak és fák napi túra a császártöltési Vörös-mocsárban

A túrán kis szerencsével megfigyelhetjük az 50 Ft-os pénzérmén is szereplő kerecsensólymot, valamint madárgyűrűzési bemutató is lesz.
Találkozó: 8:30, a Császártöltés melletti egykori Csala csárdánál
Információ, jelentkezés:
Agócs Péter, +36 30/ 4884-587
A részvétel ingyenes.

Május 5.
Kirándulás a szikesek világába

A vasútállomástól indulva kisétálunk a Kelemen-székre és megismerkedünk a szikesek élővilágával. Ezután a Túzok-torony és a Csonka-torony érintésével Soltszentimre vasútállomásán fejezzük be a túrát és vonattal megyünk vissza Fülöpszállásra. A túra hossza: körülbelül 20 km, a program egész napos.
Találkozó: Fülöpszállás, vasútállomás
A találkozó időpontját a részvevőkkel egyeztetjük.
Részvételi díj: felnőtt 1200 Ft/fő, diák és nyugdíjas 800 Ft/fő, családi 3000 Ft.
A részvétel előzetes regisztrációhoz kötött.
Információ, jelentkezés: Biró Csaba, +36 70/488-4540, kolonvilag@kolon-to.com

Május 12.
Délutáni gyógynövény-ismereti túra a szegedi Fehér-tónál

Túránk során a népi gyógyászatban használt növényeket keressük, és feldolgozásuk módjával is megismerkedünk.
Találkozó: 14.00, a Tisza-völgyi Bemutatóháznál (E5 út; a 158-as km szelvénynél, helyközi buszjárattal is megközelíthető Szegedről)
Részvételi díj: felnőtt 900 Ft, diák és nyugdíjas 600 Ft, családi 2000 Ft
Információ, jelentkezés:
Ábrahám Krisztián 30/638-0297, abrahamk@knp.hu

Május 12.
Ismerkedés a kígyók arisztokratájával - túra a Rákosivipera-védelmi Központhoz

A látogatók végigsétálnak a tanösvényen, ahol bepillanthatnak egy vizes-, egy erdei- és egy réti életközösségbe. A szabadtéri terráriumban bemutatjuk a területre jellemző gyíkfajokat, valamint a rákosi viperát.
www.rakosivipera.hu
Találkozó: 8:00, Kunpeszéren a Hubertusz italbolt előtt
Előzetes bejelentkezés szükséges!
Részvételi díj: felnőtt 900 Ft, diák és nyugdíjas 600 Ft, családi 2000 Ft
Információ, jelentkezés:
dr. Vadász Csaba, +36 30/4960-274

Május 12.
Sziki barangolás Miklapusztán

A szikes talajok és az Európában egyedülálló, jól fejlett szikpadkák jelentik a védett terület talajtani és geomorfológiai értékét. A környezetükből sokszor egy méterre is kiemelkedő szikpadkákon megcsodálhatjuk két hazai orchidea fajunkat, a pókbangót és az agárkosbort.
A túra során a magyar puszták büszkesége, a túzok is szemünk elé kerülhet.
Találkozó: 8:30, Hartán a Művelődési Ház udvarán (Harta, Bajcsy Zs. u. 5.)
Részvételi díj: felnőtt 900 Ft, diák és nyugdíjas 600 Ft, családi 2000 Ft
Információ, jelentkezés:
Kovács Sándor, +36 30/9837-701

Május 12., 19., 20., 26.
Orchidea túrák a Páhi-réteken

A Kolon-tóhoz délről csatlakozó Páhi-réteken tavasztól a nyár elejéig csodálhatjuk meg a hazai kosborok gazdag világát a Kolon-tavi Orchideák tanösvényen. Többek között a mocsári kosbor, a hússzínű ujjaskosbor, a vitézkosbor és a poloskaszagú kosbor fordul elő nagyobb számban. A program körülbelül 4-5 órás.
Találkozó: 9:00, Páhi, Vasút utca 2., Művelődési Ház
Részvételi díj: felnőtt 900 Ft, diák és nyugdíjas 600 Ft, családi 2000 Ft
A részvétel előzetes regisztrációhoz kötött.
Információ, jelentkezés: Biró Csaba, +36 70/488-4540, kolonvilag@kolon-to.com

Május 19.
Madárország Pusztaszeren

A pusztaszeri madárrezervátumban végigjárjuk a kunhalmokat, megismerjük a Dongér-tó gazdag madárvilágát, a terület gyógynövényeit.
Találkozó: 11.00, Pusztaszer, Munkástelepi buszmegálló
Részvételi díj: felnőtt 900 Ft, diák és nyugdíjas 600 Ft, családi 2000 Ft
Információ, jelentkezés:
Ábrahám Krisztián, 30/638-0297, abrahamk@knp.hu

Május 19.
Csatangolás a Csodaréten

Kora tavasztól őszig egymást váltják a szebbnél szebb virágcsodák, folyamatos virágpompába borítják a rétet. A terület egyik legnagyobb növénytani értéke a koratavaszi egyhajúvirág, de ugyancsak látványosak a különböző orchideafajok vagy a nősziromfélék.
Találkozó: 10:30, Ásotthalom szélén a Gárgyán-erdő mellett található „Ásotthalom erdei pihenő" nevű buszmegállóban. Megközelítés: Szegedről autóbusszal a Mars-térről.
Részvételi díj: felnőtt 900 Ft, diák és nyugdíjas 600 Ft, családi 2000 Ft
Információ, jelentkezés:
Krnács György, +36 30/4458-293

Május 26.
Vadvirág túra az Európai Nemzeti Parkok Napja alkalmából - Árvalányhajas Túra

Május elején csodálatos árvalányhaj tenger borítja a homokbuckákat. E helyen tenyészik a kék szamárkenyér, és a kistermetű félcserje, a naprózsa is.
Találkozó: 9:00, Naprózsa Erdei Iskola előtti parkolóban.
Információ, jelentkezés:
Pálszabó Ferenc, +36 30/4884-543
A részvétel ingyenes.

Május 26.
Fészekrakók a Péteri-tónál

A Péteri-tavat tavasszal récefélék, gázlómadarak csapatai lepik el, de távcsővégre kerülhet a fenséges rétisas is.
Találkozó: 9.00, az E5-ös főútvonalon, a 127-es km-nél lévő Kutatóház előtt, a Monostori csárda közelében.
Megközelítés: autóbusszal Szegedről, leszállás a Monostori Csárdánál
Részvételi díj: felnőtt 900 Ft, diák és nyugdíjas 600 Ft, családi 2000 Ft
Információ, jelentkezés:
Ábrahám Krisztián 30/638-0297, abrahamk@knp.hu

Május 26.
Mocsárjáró túra a kiskunhalasi Fejeték-mocsár tanösvényen

Találkozó: 9:00, a Fejetéki-mocsár tanösvény főtáblájánál, mely a mocsár déli végében a Tóth-horgásztó bejárata után kb. 70 méterre található. Parkolási lehetőség a centrumból, illetve a Sós-tó felől érkezve a volt Somogyi Lakodalmasház előtt. Innen a Tóth-tó irányában tovább haladva kb. 250 méterre gyalogosan elérhető a találkozóhely.
A túra hossza: kb. 4 km.
Részvételi díj: felnőtt 900 Ft, diák és nyugdíjas 600 Ft, családi 2000 Ft
Információ, jelentkezés: Somogyi István, +36 30/4884-534

JÚNIUS

Június
Tiszavirág túra a mindszenti Tisza-szakaszon

A pontos időpont a kérészek rajzásától függ.
Előzetes jelentkezés május 30-ig.
A jelentkezőket telefonon vagy e-mailben értesítjük a pontos időpontról.
Találkozó: A mindszenti kompnál
Részvételi díj: 1500 Ft/fő
Információ, jelentkezés: Albert András, +36 30/481-2887, albandras@gmail.com

„Muzsikál az erdő”

a Hírös városban

2018. május 26 - 27.

Helyszín:

Nyírierdő - Hetényegyháza, Lakitelek - Tőserdő

klasszikus és népzenei koncertek | szakvezetéses erdei séták | gyermekprogramok | ismeretterjesztő előadások kiállítások | erdei sportrendezvények | fenntartható gazdálkodási példák | helyi termékek, értékek, ételek

Részletes információ, programok:
www.muzsikalazerdo.hu | *https://www.facebook.com/muzsikalazerdo/*

Szeretettel várunk minden érdeklődőt!

„Muzsikál az erdő - ahol az erdő és a zene összefonódik.
Jókedv, erdei értékek, művészetek,
barátság, testi-lelki feltöltődés!”

LAKITELEK

Kiskunsági Nemzeti Park

KEFAG

nka Nemzeti Kulturális Alap

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE